

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
I la setmana que ve:
Conversa amb el claretià Mathew Vattamattam

Estils

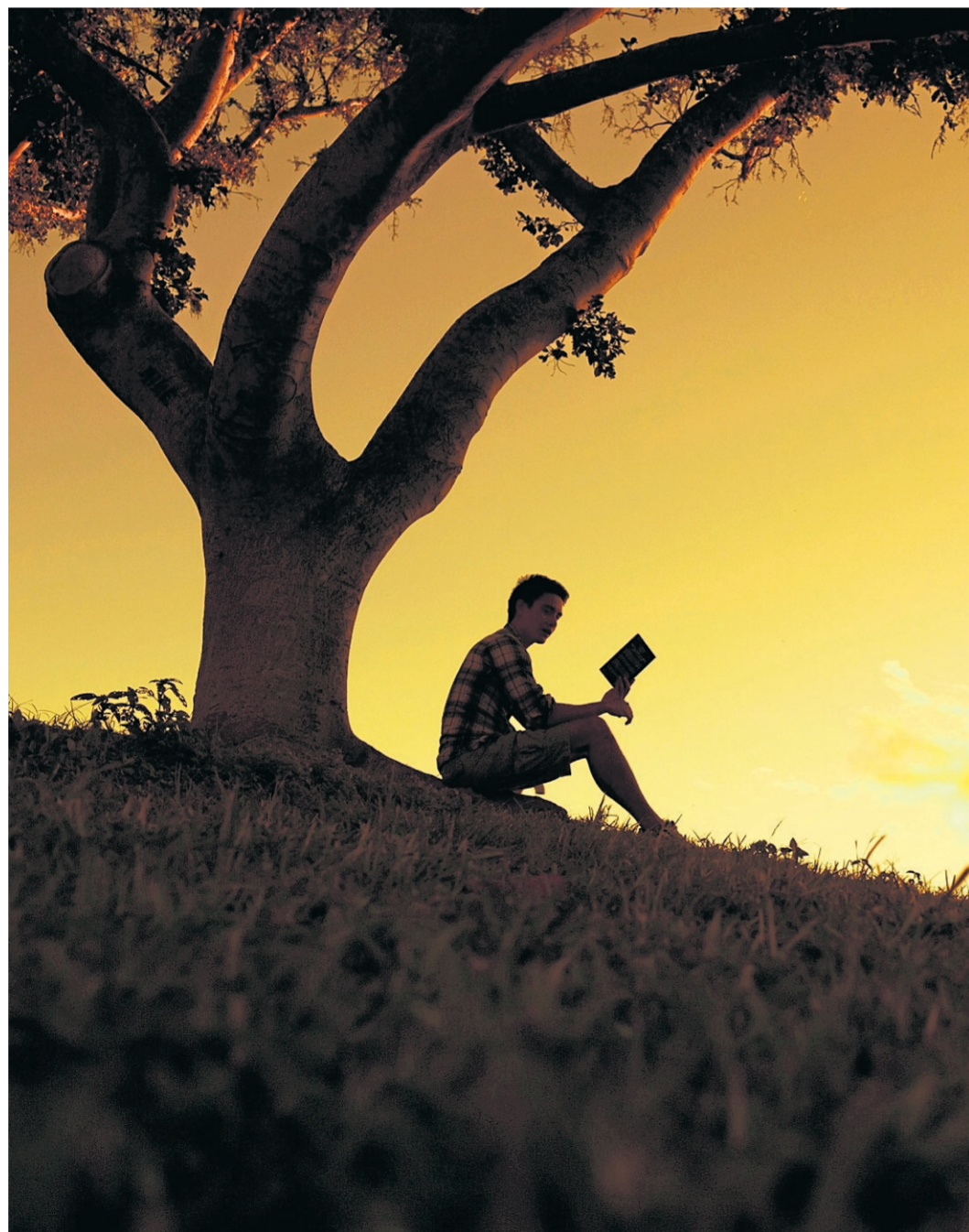

LA PRÀCTICA DEL DIÀLEG. L'últim número de la revista *Dialogal* aprofundeix en el diàleg interreligiós i l'espiritualitat amb autors com Laia de Ahumada, Berta Meneses, Fabián Mohedano i Teresa Forcadés.

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

“El color és perillós perquè és incontrolable”

L'historiador Michel Pastoureau defensa la reflexió sobre els colors davant de qui ho considera frívol o inútil

Fa gairebé un mes (20 de setembre), a quarts de deu del matí. Estic llegint assegut a un banc de Rambla Catalunya amb Consell de Cent. Una mica més enllà, a la Gran Via, se senten alguns crits: la gent va cap allà. Intento concentrar-me en la lectura, cosa fàcil pel ritme ràpid i fragmentat de l'autor, l'historiador dels colors Michel Pastoureau (París, 1947). El seu llibre *Los colores de nuestros recuerdos* (Perifèrica) combina aspectes autobiogràfics amb reflexions sobre un aspecte essencial de la nostra quotidianitat que, potser per això, sovint queda al marge, massa al marge. Aixeco la vista del llibre, va baixant més gent, alguns amb estel·lades al coll, molts amb cara encrespada i auriculars. No tinc per costum llevar-me amb la ràdio, ni mirar internet a primera hora, ni tinc twitter ni pertanyo a cap grup de whatsapp... Un fracàs de periodista, vaja. Torno al llibre, encisat malgrat saber que alguna cosa important està passant al meu voltant. Però no vull trencar amb la feina (llegir un

Resistència
No és també una manera de resistir continuar vivint amb dignitat?

llibre sobre els colors és la teva feina? em podrieu preguntar... Algú ho ha de fer, us respondria). No vull deixar el que tinc previst per entrar en aquesta excepcionalitat que amb les setmanes ha esdevingut poc excepcional, malauradament. Llegeixo com puc a Pastoureau, que descriu la mateixa sensació que començo a tenir assegut al banc: “Vaig constatar que el meu treball no era ben rebut. O bé un tema així semblava poc seriós, fins i tot frívol, o bé semblava totalment banal i inútil... A més, resultava més o menys immoral. En aquella època [dècada de 1970] els historiadors -i més generalment els investigadors de ciències socials- tenien deures amb la societat, però molts pocs drets, i menys encara el dret de donar-se un plaer. La idea de què el plaer individual de l'investigador pogués ser el motor de la seva investigació no s'estilava, fins i tot es condemnava. I és clar, jo, amb les meves investigacions sobre la història dels colors, semblava donar-me massa plaer. Era una actitud individualista, gairebé indecent, si no perillosa, i en qualsevol cas contrària a l'ètica de l'investigador”.

Aixeco la vista, just al meu costat Lluís Llach i Jordi Sánchez s'han aturat a parlar. Dubto de saludar a aquest últim, però els veig massa nerviosos. Marxen ràpid. Dos carrers més avall, els crits corals ja són evidents. Penso en les paraules que acabo de llegir: “acti-

tud individualista, gairebé indecent”... Veig arribar, també de pressa, al pintor i amic David Ymbernon. El saludo i se m'acosta, s'asseu un moment. “Mira -li dic aquest llibre t'agradaria molt”. Li explico per sobre el contingut, mostra el seu interès sincer, fins i tot es treu el mòbil i fotografia la portada. Em diu que va cap a la concentració, que ho ha sentit a la ràdio. Em parla de les detencions d'alts càrrecs de la Generalitat. Em

Llegir és construir racons de pau i és una manera de resistir en aquests temps en què els nervis estan a flor de pell. GETTY

quedo perplex. La mateixa perplexitat que anirà creixent al llarg d'aquestes setmanes -sumada a la indignació, la tristot, i tot de sentiments que no cal descriure aquí-

Colors i resistència

Pensava fer un article sobre els colors i les reflexions de Pastoureau -persona altament sensible als colors des de la seva infància, fet que descriu poèticament al llibre i que li porta nombrosos problemes d'en-

caix social-. Però els dies passen, cada vegada més tumultuosos, i no em sembla adient parlar de colors en un context social i històric com el que vivim.

Hi ha nervis, neguit, tot a flor de pell. Però, hem de deixar-nos arrossegat sempre pel dictat dels que usen la força bruta? ¿No és també una manera de resistir continuar vivint amb dignitat, sense perdre definitivament el centre de les nostres vides? Així que per fi retorno a Pastoureau, no per evadir-me, no per desconnectar, sinó tot el contrari: per connectar, per no haver de triar entre contemplació i acció. Reflexionar sobre els colors és endinsar-nos encara més en el que som, i no defugir-ne. Perquè, com diu aquest historiador francès, autor de diversos llibres sobre la història del color -fins i tot en té un dedicat només al blau- “parlar del color és, sobretot, parlar del lloc que ocupa a la vida quotidiana, dels codis i sistemes que l'acompanyen, dels reglaments que emanen de les autoritats, de la moral i els símbols que instauren les religions, de les especulacions dels científics, de les invencions dels artistes”. En definitiva, el color constitueix, en essència, “un camp d'observació transdocumental”, i passar a l'acció deixant de banda la contemplació és anar esqueixat, coix.

La moralitat dels colors

“Més que el pigment, l'ull o el cervell -explica- és la societat qui fa el color, qui li atorga definició i sentit, qui declina els seus codis i valors, qui organitza les seves pràctiques i determina les seves aportacions”. I per això val la pena endinsar-nos amb l'autor en aquest recorregut pels seus records i estudis per entendre tot un món simbòlic que condiciona més del que ens pensem el nostre dia a dia, tot i el llegat cultural que hem heretat tan negatiu amb el color i que Pastoureau resumeix així: “Mentre que el dibuix -diuen els crítics- és la prolongació de la idea i es dirigeix a l'intel·lecte, el color només vol seduir, es dirigeix només als sentits. A vegades pertorba la mirada, i es tracta d'una seducció culpable, perquè ens distreu d'allò Veritable i del Bé. En fi, que només és falsedat, mentira, traïció: totes aquestes idees ja les va desenvolupar Sant Bernat al segle XII, les van reprendre els reformadors protestants i les van tornar a treure al renaixement. A aquests antics retrets se li afegeix la idea de què el color és perillós perquè és incontrolable: el llenguatge no pot aprehendre'l -anomenar els colors i els seus matisos és un exercici incert- i defuig tota generalització, si no tot anàlisi. És un rebel: no pots refiar-te'n”.

Tancar el llibre és tornar a somriure, és mirar al voltant no des de la distància, sinó des de dins, és pensar que la serenor que tan necessitem i necessitarem també necessita el seu lloc d'expressió. Llegir és construir racons de pau, malgrat el foc. —

OPINIÓ

L'espiritualitat constitueix el territori

ENRIQUE MARTÍNEZ LOZANO
SOCIÒLEG I TEÒLEG

Més enllà de les paraules que utilitzem -Presència, Consciència, Plenitud, Buit, Déu...-, les religions sorgeixen habitades per un mateix anheli: desvetllar el misteri de l'existència, respondre a les preguntes: “qui sóc jo?” i “quin sentit té tot això?”, apuntar cap al Misteri últim. La llàstima és quan s'absolutitzen i es remetent a elles mateixes o s'emboliquen en paraules o creences, a les quals atribueixen un (impossible) valor absolut.

Les religions tenen tendència a caure en un doble parany: buscar el poder i confondre la seva creença amb la veritat. Això fa que apareguin amb un aire de superioritat, que provoca cada vegada més recels, quan no rebug obert. En un moviment d'auto-defensa, la religió esgrimeix que la seva creença no és acceptada a causa del relativisme actual. Però, amb freqüència, el condemnat “relativisme” no és sinó una etiqueta desqualificadora que empra qui

L'espiritualitat és sempre inclusiva perquè constitueix el territori de la nostra identitat compartida

no pot o no sap conviure fàcilment amb el pluralisme.

Podem considerar la religió com el “mapa, i l'espiritualitat com el “territori”; o en una altra imatge clàssica, la religió és la “copa”, mentre l'espiritualitat és el “vi”. Religió i espiritualitat no tenen perquè estar renyides. El problema arriba quan les religions s'obliden que són una construcció humana que busca “canalitzar” l'anhel, un mitjà al servei del que som. Quan això passa, la religió, en lloc d'unir, exclou. L'espiritualitat, per contra, és sempre inclusiva, per una raó molt simple: perquè constitueix el territori de la nostra “identitat compartida”, més enllà dels “mapes” que utilitzem. Això explica també que pugui existir legítimament una “espiritualitat religiosa”, al costat d'una “espiritualitat laica” (Marià Corbí) o d'una “espiritualitat atea” (André Comte-Sponville). Al meu entendre, les religions estan cridades a viure's com a “servidores” de la vida de les persones i de l'espiritualitat.

GETTY

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Gent

TEXT:
XXXXXXXXXXXXXX

Títolasdjfh agsdjfhgsjdhadsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjfh agsdjfhgsjdhadsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc